

Lidový skladatel, abych tak řekl, jedním dechem, jedním nápadem složí nápěvek velikosti půloddílové neb oddílové. Z těchto počátků rozvinuje píseň do větší útvarnosti neb zvětšené, rozšířené útvarnosti.

Již půloddílový nápěvek rozšiřuje se koncem svým od čtyř až do sedmi tonů. V nový útvar skládají se teprve myšlenky stejné váhy.

Jest-li poučné oceňovati útvar písní, tož zajímavější jest obírat se s její skutečnou podobou a této podoby výraznými zvláštnostmi. Třeba si tudíž při útvarnosti zároveň všímati i *typičnosti* písně.

Výrazné, společné mnohým písním příznaky poznali jsme již na sčasočkách. Zbývá všímati si typických květů krásy nápěvné.

U písní *předvětných* byly sčasovky hlavním příznakem typickým, ač i tu »moravská modulace« povyšuje mnohé písně ve zvláštní skupinu. Útvar oddílový jest příliš malý, nepatrný, slabý. Opakovati takový nápěvek, jest obvyklý prostředek prodloužení jej v času.

Opakované nápěvky ještě menší útvarnosti vážou se k sobě harmonicky a ochraňují se tak jako celek.

Tak jest tomu na př. s písní čís. 197 a se známou písní »Ach není tu není«.

Útvar tří oddílů.

V útvaru tříoddílovém vytvořily se nejrozmanitější nápěvné typy. Stejný nebo podobný nápěvek v prvním a třetím oddílu dělá z písně kolečko, na němž se veze mnohá pyšná krása.

Svérázné nápěvky všech tří oddílů šatí útvar zase jiným způsobem.

Na stejné sčasovce rostou buď všechny tři oddíly, neb vzlétne nápěvek prvního oddílu na tak zbujnělé sčasovce, že i břehy hlavní toniny opustí; třeba pak druhému oddílu širokou, zvláštní sčasovkou stavy stavěti.

1. *Typ moravské modulace.*

Nápěv se sklonem »moravské modulace« pěkně se rozložil v útvaru tří oddílů. Tíha celého nápěvu přešínuje se na druhý a třetí oddíl. Druhý oddíl zakončuje se hlubokou moravskou modulací, z kteréž se píseň zdvihá ku hlavnímu zmocněnému tonu v třetím oddílu. Tomuto důležitému obratu toninovému ulehčuje se podobností druhého a třetího oddílu. Na jakém nápěvku píseň moravskou modulací hluboko padla, na podobném se také zdvihá.

Na písni čís. 130 jakobychem ještě cítili vůni novoty tohoto typu.

První úsměv typu, nejistý, tázavý.

Neví z počátku, zda-li obrátiti se k velké nebo malé terci, *h* neb *hes*? Podobně kolísá se mezi velkou a malou sekstou *e* nebo *es*? *h* upokojeno